

**СТРАТЕГИЯ ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**

1. Увод

1. Политиката на Република България в сферата на сигурността се изгражда върху ценностите на демокрацията, на националната ни култура, правата на човека и гражданина, на равните възможности за развитие на личността, както и на Конституцията на страната и основополагащите актове за гарантиране на международната сигурност.

2. Стратегията за национална сигурност възплъщава миролюбивия характер и традициите на добросъседство и взаимноизгодно сътрудничество, характеризиращи политиката на нашата страна. Тя е част от усилията на Европейския съюз и НАТО към разширяване зоната на стабилност, сътрудничество и благоденствие посредством неутрализиране на заплахите от тероризма и екстремизма, преодоляване на регионалните конфликти и активно участие в решаването на глобалните проблеми. От особено значение е приносът на страната ни за стабилизиране на междудържавните отношения и прилагането на принципа за ненамеса във вътрешните работи на страните от Балканския полуостров и в Черноморския район.

3. Стратегията очертава по-широко разбиране за националната сигурност, като извежда на предно място сигурността на гражданина, обществените и икономическите аспекти, без да подценява измеренията, свързани с отбраната, външната политика, разузнаването, охраната на обществения ред и защитата на законността. Повече от всякога става очевидно, че крайният продукт и същинският смисъл на понятието "национална сигурност" е защитеността на отделния гражданин, неприкосновеността на неговата свобода и достойнство.

4. Стратегията за национална сигурност на Република България посочва националните интереси, необходимите условия и предпоставки за тяхното реализиране чрез неутрализиране на рисковете и заплахите за страната и нейните граждани. Националните и секторните приоритети и политики за сигурност са насочени към защитата на националните интереси, като се отчита динамиката на средата за сигурност при оптимално разпределение на ресурсите за постигане на ефективно управление на системата за сигурност.

5. Приемането през 1998 г. на Концепция за национална сигурност за пръв път даде насока за формулиране на определение за национална сигурност, което намери развитие в нормативната уредба чрез Закона за защита на класифицираната информация и Закона за Държавна агенция "Национална сигурност".

6. Концепцията за национална сигурност институционализира консултативната и координационната дейност на най-високо равнище на изпълнителната власт, като същевременно създаде възможности за включване на представители на други отговорни фактори в разработването, провеждането и контрола на политиката за сигурност. Направени бяха първите стъпки към формиране на система за национална сигурност и на разузнавателна общност в Република България. Постави се началото на редовното отчитане на правителството пред Народното събрание за състоянието на националната сигурност, за политиките за нейната защита и за реализиране на националните интереси. Този процес не намери необходимото развитие в последващите периоди.

7. Концепцията имаше особено значение за публичното обявяване пред обществото и пред потенциалните ни съюзници от НАТО на ценностите, целите, принципите и механизмите на политиката за национална сигурност. Документът стана основа за разработване на Военна доктрина на Република България и на други стратегически и нормативни документи.

8. Разработените през 2005 и 2008 г. проекти на стратегии в сферата на националната сигурност не достигнаха до процедура на приемане. Процесът на тяхното разработване обаче даде възможност да бъдат оценени динамиката на националните цели и интереси, промените в средата за сигурност и произтичащите изисквания към политиката за сигурност.

9. След присъединяването на Република България към НАТО и Европейския съюз (ЕС) стратегията ѝ за сигурност не се ограничава в национални рамки, а представлява част от усилията на нашите съюзници. Рисковете и заплахите за сигурността на Република България и нейните граждани до голяма степен съвпадат или са сходни с тези, които застрашават и други страни от ЕС и НАТО.

10. Динамиката на съществуващите и на възникващите нови заплахи, изразяваща се в едновременното протичане на процеси на подобряване на международната политическа и военна среда за сигурност и намаляване на вероятността от класическа военна агресия срещу Република България едновременно с появата на нови рискове и заплахи за гражданите и обществото от криминален и транснационален характер, изисква нов подход при изработването на стратегията за сигурност със съответната промяна на нейните параметри.

11. Адаптирането към променящата се среда за сигурност налага ново степенуване на приоритетите в политиката за сигурност, включване на цялостния институционален потенциал на обществото, прилагане на нови форми на взаимодействие между държавата, бизнеса и неправителствения сектор, каквото е публично-частното партньорство. Разширяването на социалния обхват на политиката за сигурност поставя нови предизвикателства пред институционалната координация по вертикала и хоризонтала на йерархичните връзки за управление. Необходимо е институциите и техните структурни звена да действат като интегрирани компоненти на системата за национална сигурност.

12. Политиките за противодействие на рисковете и заплахите за националната сигурност и гарантиране защитеността на гражданите и демократичните институции са органична част от общите усилия в ЕС и НАТО, които водят до реализиране на визията за единно пространство на свобода, сигурност и правосъдие. Като осъществява стратегическите приоритети по изграждането на една по-стабилна и демократична държава, в която гражданите да се чувстват защитени в упражняването на основните си права и задължения, страната ни едновременно преодолява съществуващите пречки пред по-нататъшното си интегриране в рамките на ЕС и НАТО, както и за по-ефективното включване в органите им за управление.

13. Чрез политиката за сигурност се създава готовност на институциите, обществото и гражданите за реагиране в условия на висока динамика на средата за сигурност, както и за създаване на условия за реализиране на интересите на Република България. Общата и секторните политики за сигурност на Република България се основават на оценка на средата за сигурност, осъществяването на националните интереси и тяхното развитие.

14. Стратегията за национална сигурност на Република България е основополагащ документ за единно формиране, планиране, осъществяване, координиране и контрол на политиката за национална сигурност, провеждана от държавните институции в сътрудничество с гражданите и техните организации.

15. Реализирането на стратегията за национална сигурност ще гарантира правата, свободите, сигурността и благосъстоянието на гражданина и обществото, ще запази суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, ще защити конституционно установения ред и демократичните ценности и ще предпази населението и критичната инфраструктура при кризи, бедствия, аварии, катастрофи и други рискове и заплахи.

16. Системата за национална сигурност се изгражда за постигане на съвременна управляемост на усилията на държавните институции, местната власт, стопанските субекти, гражданите и техните организации за гарантиране принципите на демокрацията и устойчивото икономическо развитие и просперитета на страната.

17. Действието на стратегията е с времеви хоризонт 2020 г.

II. Общи положения

II.1. Принципи на политиката за национална сигурност

18. Стратегията за национална сигурност се основава на принципите на:

- > законосъобразност и равенство пред закона на всички граждани;
- > обвързаност и зависимост между сигурността, основните права и свободи на гражданите;
- > диалог и разширено партниране между гражданите, обществото и държавата;
- > доверие между държавните институции и сътрудничество с частния сектор, неправителствените организации и гражданите, със съюзниците в НАТО и ЕС и със страни партньори;
- > национален консенсус по политиката за национална сигурност;
- > неделимост на националната сигурност от сигурността на НАТО и ЕС;
- > проактивност и координираност в дейността на държавните институции и организации в съответствие с тяхната компетентност;
- > прилагане на комплексния междуинституционален подход при изграждане на системата за национална сигурност;
- > откритост, прозрачност и отговорност при формирането и провеждането на политиките за сигурност;
- > ефективност и ефикасност на управленските и изпълнителските дейности;
- > демократичен контрол над системата за национална сигурност.

II.2. Национални интереси

19. Жизненоважни интереси са:

- > гарантиране на правата, свободите, сигурността и благосъстоянието на гражданина, обществото и държавата;
- > запазване на суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията;
- > защита на конституционно установения ред и демократичните ценности;
- > защита на населението и критичната инфраструктура при кризи, бедствия, аварии, катастрофи и други рискове и заплахи;
- > съхраняване и развитие на националната идентичност, изграждаща се на основата на единно гражданство;
- > гарантиране интегритета на българското гражданско общество;
- > преодоляване на негативните демографски процеси, на значителните диспропорции в развитието на регионите и изграждане на социално-икономическа среда, осигуряваща условия за развитието на поколения български граждани, способни да гарантират на Република България достойно място в ЕС и в световните политически, икономически, финансови и социални процеси.

20. Други важни интереси са:

- > благоприятната и предвидима среда за сигурност;
- > ефективно функциониране на българските институции заедно с тези на ЕС и НАТО за постигане на колективната ни сигурност и подобряване на нейното състояние чрез развитие на оперативната съвместимост;
- > поддържане на добросъседски отношения и осигуряване на регионална сигурност и стабилност;
- > развитие на регионалното сътрудничество в зоната на Черноморския регион;
- > гарантиране на енергийната сигурност чрез диверсификация на видовете енергия, източниците и трасетата на доставка на енергийни и други стратегически суровини;
- > развитие на образованието, възпитанието, науката и научно-приложните дейности в духа на националните и общоевропейските ценности;

- > гарантиране на икономическа, финансова и социална стабилност и икономически просперитет;
- > превенция и противодействие на корупцията и организираната престъпност;
- > ограничаване на посегателствата срещу личността и собствеността;
- > запазване високо качество на околната среда и природните ресурси.

III. Среда за сигурност: рискове и заплахи

21. Мирът, сигурността, развитието и благоденствието са взаимно свързани повече от всякога. Средата за сигурност придобива особено значение за процесите в обществото и живота на гражданите. Нараства взаимната зависимост между личната, националната и международната сигурност.

22. Външната и вътрешната сигурност стават във все по-голяма степен взаимнозависими и разграничението между тях придобива условен характер. Стратегическо влияние върху вътрешната среда за сигурност оказват международните финансово-икономически и политически процеси, енергийните проекти, ангажиментите на Република България за защита на съвременните демократични ценности, за охрана и контрол на външните граници на ЕС и в борбата с трансграничната престъпност.

23. Рисковете и заплахите по своята същност и форми на проява стават все повече асиметрични и оказват съществено влияние върху средата за сигурност в глобален и регионален мащаб.

III.1. Външна среда на сигурност

24. Глобализацията остава водеща тенденция, която ще продължи да влияе върху цялостното развитие на външната среда за сигурност. Освен нея основни фактори на промяната ще бъдат евентуалното изместване на центъра на икономически растеж от Запад на Изток, засилващото се въздействие на недържавни структури, в т.ч. икономически и религиозни, а също и процеси в сферата на енергетиката, миграцията, проблемите на бедността и развитието, промяната на климата.

25. Членството на Република България в НАТО и ЕС и обстоятелството, че нито една от съседните държави не я разглежда като потенциален противник, са определящи фактори за външната ѝ сигурност и ще възпрепятстват появата на пряка военна заплаха за суверенитета и териториалната ѝ цялост в дългосрочна перспектива.

26. Развитието на интеграционните процеси в ЕС и трансатлантическото сътрудничество имат важно значение за уреждане на основните международни въпроси. С инициативите и действията си ЕС и НАТО все повече се утвърждават като определящи фактори в укрепването на международната сигурност.

27. Асиметричните заплахи (особено международният тероризъм и разпространението на оръжия за масово унищожение (ОМУ), регионалните конфликти, киберпрестъпността и трансграничната организирана престъпност оказват съществено влияние върху средата за сигурност в глобален и регионален мащаб.

28. Тероризмът е сериозна заплаха за глобалната сигурност. Регионалните конфликти, икономическите и финансовите кризи изострят допълнително тази заплаха. Терористичните организации децентрализират структурите си, разнообразяват начините на действие и умело се инфилтрират в демократичното общество, което затруднява тяхното неутрализиране. Възможностите за използване на радиоактивни материали, токсични вещества и биологични агенти, както и за достъп до информационни бази от данни и технологии за терористични цели се увеличават.

29. Рисковете от разпространяване на ОМУ нарастват вследствие на засиления интерес

към придобиването им от различни държави. Запазват се рисковете, свързани със съхраняването на съществуващото ядрено оръжие и радиоактивни материали в отделни страни.

30. Трансграничната организирана престъпност е една от главните заплахи за сигурността на гражданите и демократичните основи на обществото. Тя включва дейности, свързани с икономически престъпления, производство и трафик на наркотици, трафик и експлоатация на хора, контрабанда, производство и разпространение на неистински парични знаци и документи, киберпрестъпления, пране на пари и други. Организираната престъпност създава предпоставки и се възползва от корупцията.

31. Киберпрестъпността е глобална и анонимна заплаха за информационните системи. Деструктивните въздействия върху информационните системи и мрежи могат да доведат до криза чрез затрудняване и/или блокиране нормалното функциониране на важни за икономиката, финансовата система и държавното управление системи или отделни компоненти.

32. Сериозен проблем за международната сигурност са страните със слаба държавност, които не са способни да гарантират сигурността, правата и свободите на своите граждани, да управляват обществените отношения и да изпълняват международните си задължения.

33. Ново тревожно явление е пиратството и отвличането на екипажи на търговския флот предимно в морските води край бреговете на Африка и Югоизточна Азия. Липсата на ефективно противодействие на този странен за 21-ви век феномен го прави източник на сериозни заплахи за световната търговия и транспортни комуникации, както и за сигурността на екипажите и пътниците.

34. Нестабилната икономическа и политическа обстановка и niskият стандарт на живот в държави и региони от "третия свят" генерират миграционен натиск върху страната като външна граница на ЕС.

35. Рискове за екологичната сигурност произтичат от промишлени аварии с изпускане на вредни емисии, трансгранично замърсяване на въздуха, водите и крайбрежната ивица, както и от заплахата за терористична дейност с използване на вещества, които са особено опасни за природната среда. Защитата на корпоративни икономически интереси забавя предприемането на реални стъпки за разрешаване на тези проблеми в широк международен контекст.

36. Реализирането на стратегически международни транспортни и енергийни проекти повишава степента на определеност на средата за сигурност. Това не гарантира еднозначно повишаване състоянието на сигурност и изисква изграждане на способности за защита на критичната инфраструктура.

37. Глобализирането на транспортните връзки способства за бързото разпространяване на инфекциозни заболявания и епидемии в световен мащаб, излага на риск държавите и техните граждани, включително формиранията на въоръжените им сили, участващи в международни мисии и операции в сложни природни условия.

38. Енергийната сигурност е елемент на националната сигурност и предпоставка за икономическа стабилност. Задълбочава се зависимостта на държавите от жизненоважни ресурси - енергийни, водни, суровинни и хранителни, което повишава риска от възникване на кризи. Проблемите в тази област се превръщат в един от най-сериозните рискове за всички страни независимо от степента на икономическото им развитие и ресурсната им осигуреност.

39. В Югоизточна Европа водеща е тенденцията към по-нататъшно стабилизиране и пълноценно включване в евро-атлантическото и европейското пространство. За това допринасят намаляването на военните способности на държавите, разширяването на двустранното и регионалното сътрудничество, на регионалния пазар и съвместните проекти в различни области. В основата на засилването на тенденциите на сътрудничество и добросъседство са членството на държави от региона в НАТО и ЕС и процесът на постепенно интегриране на държавите от Западните Балкани в европейските и евро-атлантическите структури. Силен стабилизиращ ефект за целия регион има присъединяването на България и Румъния към НАТО и ЕС.

40. В Западните Балкани преобладават положителните тенденции благодарение на активното ангажиране на международната общност с разрешаването на традиционни и нововъзникващи проблеми. Важна стъпка по пътя на трайното стабилизиране на региона е присъединяването на Албания и Хърватия към НАТО през 2009 г. и запазването на перспективата за последващо присъединяване и на други държави от региона. Същевременно се запазват някои сериозни рискове пред демократичното и устойчивото развитие на държавите в региона. Продължават опитите за възпроизвеждане на стереотипи от миналото, породени от специфичната регионална среда и създаващи рискове за сигурността.

41. Република България разглежда Черноморския регион в широк европейски и евро-атлантически контекст с цел развитие на сътрудничеството между страните в сферата на икономиката, търговията и сигурността. Особено голямо значение този регион придобива в контекста на развитието на мрежата на пренос на основни енергоносители, свързващи държавите производителки с енергийните пазари в Европа. Значението на региона нараства предвид активната роля на страната ни за поддържане на международния мир, както и ангажиментите по охраната на външните граници на НАТО и ЕС.

42. Тенденциите в Близкия и Средния изток чертаят несигурно бъдеще на региона и началото на период на продължителна трансформация. Ситуацията и перспективите в региона поставят пред сериозни предизвикателства страните от Европейския съюз и НАТО. Възможни са промени, които могат да доведат до демократично управление и балансирано икономическо и социално развитие. Същевременно съществуват очевидни рискове от увеличен миграционен натиск, засилване на влиянието на радикални движения и активиране на международни терористични мрежи в непосредствена близост до Европа. Стремещът на някои държави да развият ядрени и/или ракетни програми създава допълнителни рискове от усложняване на обстановката. Неутрализирането на рисковете и едновременно с това поддръжката на положителните тенденции в държавите от региона следва да бъде ядро на новата евро-атлантическа стратегия, в изготвянето на която България ще участва активно и конструктивно, като отчита специфичните си национални интереси.

43. НАТО и ЕС имат съществени отговорности за осигуряването на устойчива и дълготрайна стабилност в Афганистан; тази задача изисква едновременното решаване на комплекс от разнородни проблеми - политическо и икономическо стабилизиране на региона, борба с тероризма и радикалния ислям, противодействие на производството и на трафика на наркотици и на хора.

III.2. Вътрешна среда за сигурност

44. Сред основните положителни фактори за вътрешната сигурност са утвърждаването на ролята на демократичните институции и процедури, функциониращата пазарна икономика и финансовата стабилност, социално-икономическата стабилност и прогрес, реформата на държавната администрация и на ключови държавни институции в контекста на европейската ни интеграция.

45. Интегрална част на вътрешното законодателство са всички основни документи на Организацията на обединените нации, Съвета на Европа и Европейския съюз, регламентиращи спазването на правата на човека и основните свободи. Приети са съответните нормативни актове и са създадени институциите за тяхното прилагане. В страната е създаден правният инструментариум и са изградени институции за защита на човешките права и основните свободи, включително правото на самоопределение, на свободно самоорганизиране за целите на развитие на общности, формиращи се на етнически, възрастов, религиозен, професионален или друг признак.

46. Съществен принос за гарантиране на националната сигурност имат службите за сигурност и обществен ред, които осъществяват ранно предупреждение и други дейности от тяхна компетентност в интерес на сигурността на страната. Задълбочава се сътрудничеството със

съответните структури на НАТО, ЕС, на страни членки и на други държави.

47. Механизмът за сътрудничество и оценка на Европейската комисия в областите правосъдие и вътрешни работи има съществено значение за преодоляване на дефицитите в съдебната реформа, противодействието на корупцията и организираната престъпност.

48. Корупцията и в частност корупцията по високите етажи остава един от основните проблеми на съвременното българско общество. Нейното разпространяване е следствие от непрозрачната промяна на собствеността, неадекватното регулиране на обществените и икономическите отношения, неефективния контрол и пропуските в правораздаването. Корупцията заплашва съществуването и спазването на социалните, правните и моралните норми, засилва потенциала на организираната престъпност, уронва авторитета на властите, отслабва тяхното функциониране и компрометира провежданите реформи. Възможности за корупция създават недостатъците в управлението на държавата и общините, изразяващи се в съзнателно или поради некомпетентност увеличаване и усложняване на разрешителни и лицензионни режими, липса на необходимата прозрачност и последователност при възлагане на обществени поръчки и разходване на публичните средства.

49. Сред основните заплахи са организираната престъпност и трансграничната престъпност, особено трафикът на наркотици. Най-мощен деструктивен ефект имат стопанските престъпления, свързани с т.нар. сива икономика, и все по-усложняващите се начини на изпиране на пари, които ощетяват държавния бюджет и подкопават благосъстоянието и интересите на гражданите. Тези форми на престъпност водят до нарушаване на принципите за свободна конкуренция, ограничаване правата на потребителите и стопанската инициатива и влошаване на инвестиционния климат.

50. Общата или конвенционалната престъпност също продължава да заплашва всекидневието на гражданите; възникват зони на повишен риск за имуществото и живота на гражданите в отделни региони и населени места. Наблюдава се нарастване на несигурността сред хората, живеещи в населени места със значително намаляващ брой жители или в обезлюдяващи райони.

51. Проблеми за сигурността и интересите на гражданите възникват наред с престъпността и вследствие на лошото управление, бюрократизма, злоупотребите и неефективността в управлението на държавната и общинската собственост.

52. Относително високият ръст на пътнотранспортните произшествия и последиците от тях дават основание да се говори за "война по пътищата", чиито жертви всяка година стават стотици граждани.

53. В продължение на години се наблюдава влошаване на здравния статус на населението, както и изразени негативни тенденции в образователното и квалификационното равнище на значителни групи от българското общество, което е предпоставка и за недостатъчната интегрираност на някои общности, принадлежащи към етнически малцинства. Дезинтеграционен потенциал съдържа значителното диференциране между социалните групи в обществото, което често се оценява като неприемлива несправедливост. Неясният в редица случаи произход на капитала намалява авторитета на държавата като основен гарант на законността, а също така подкопава доверието към успешите с труд граждани.

54. Възползвайки се от икономическата криза и разширяващите се възможности за пътуване, организираната престъпност се активизира в сферата на нелегалната миграция и трафика на хора, особено на жени и дори момичета, с цел сексуална експлоатация и включване в групи за улична престъпност. Системните и координирани действия на българските служби за обществен ред в сътрудничество със службите на други държави ограничиха значително мащаба на тези прояви и с това допринесоха за процеса на приемане на страната ни в ЕС.

55. Високата зависимост от енергийни ресурси създава уязвимост в икономически и политически план. Проектите за диверсификация на източниците и на маршрутите за доставка на

енергийни ресурси имат отражение върху геополитическата обстановка на Балканите и в Европа и директна проекция върху националната сигурност на Република България.

56. Състоянието на транспортната, енергийната и комуникационната инфраструктура, недостигът на публични финансови средства и неефективното им управление влияят негативно върху националната сигурност.

57. Съществен конфликтен потенциал съдържат социалната несигурност и рязко изразената социална диференциация. Общественото чувство за социална справедливост ерозира поради случаите на неправомерно натрупване на богатство.

58. Рисковете за екологичната сигурност произтичат от замърсяване на почвата, водата и въздуха, унищожаване на природни ресурси вследствие на неправомерна дейност и занижен контрол, а също така от аварии или бедствия.

59. Постоянният процес на преустройство на службите за сигурност и обществен ред, без да е изработена стратегическа рамка за реформа, ограничи тяхната ефективност в защитата на сигурността и в борбата с престъпността.

60. Положени са правните основи, изградени са институциите и механизмите и са натрупани значителен опит и практика в защитата на класифицираната информация. Наблюдават се пропуски в превенцията срещу нерегламентирания достъп до нея.

III.3. Общи изводи за средата за сигурност

61. Външната среда за сигурност, която ще оказва влияние върху състоянието на националната ни сигурност, ще се характеризира с асиметрична многофакторност, висока динамика, неопределеност, нееднозначни и сложни за прогнозиране процеси.

62. Тенденциите в средата за сигурност показват, че в бъдеще може да възникнат нови конфликтни и кризисни ситуации в различни части на света, което ще налага рисковете и заплахите за националната сигурност и интересите на Република България да бъдат посрещани извън територията на страната като част от съюзните усилия в рамките на НАТО и ЕС.

63. Нито една държава няма да може да се справи самостоятелно с рисковете и заплахите. Това налага търсенето на многостранни подходи при уреждане на важни проблеми на развитието и сигурността и засилва взаимозависимостта между политиките, предприемани на национално и международно равнище.

64. ООН, НАТО, ЕС, ОССЕ и други международни организации имат важна роля в областта на превантивната дипломатия, управлението при кризи, следконфликтното стабилизиране, укрепването на демокрацията, спазването на правата на човека и върховенството на закона. Международните финансови, икономически и търговски организации разширяват своето влияние, което се отразява и върху средата за сигурност.

65. В условията на нарастващо влияние на външните фактори вътрешните фактори ще продължават да запазват своето решаващо значение за състоянието на националната сигурност.

IV. Политика за сигурност

IV.1. Общи положения

66. Политиката за сигурност е насочена към повишаване на усещането за сигурност сред гражданите чрез създаване на необходимите условия и предпоставки за гарантиране на националните интереси, ограничаване на въздействието от рисковете и заплахите и оптималното разпределяне на ресурсите.

67. Политиката за национална сигурност е комплекс от взаимно свързани приоритети и секторни политики, съобразени с политиките за сигурност на ЕС и НАТО.

68. Приоритетите и политиките за сигурност имат еднакво значение и еднакво влияние върху системата за национална сигурност. Те са равнопоставени, а тяхната роля и място в

конкретни ситуации и периоди се определя в зависимост от динамиката на средата за сигурност и необходимите действия за реализиране на националните интереси.

IV.2. Приоритети

69. Утвърждаването на принципите на доброто управление и противодействието на корупцията има решаващо значение за политиката за национална сигурност като цяло и по отделните сектори. То ще се реализира чрез:

- > постоянно усъвършенстване на нормативната уредба, ограничаваща възможностите за прилагане на корупционни практики и на проявите на лошо управление;

- > повишаване на ефективността, прозрачността и отчетността при функциониране на институциите;

- > ясно разпределяне на задълженията и правомощията на политическите и административните равнища в органите на изпълнителната власт;

- > повишаване компетентността на държавната администрация и на нейната ефективност;

- > развиване способностите на служителите да установяват и противодействат срещу опитите за корумпиране;

- > прилагане на съществуващи и разработване на нови форми на контрол спрямо политическите и административните равнища както от страна на обществени организации, така и от отделни граждани;

- > развитие на взаимодействието, партньорството и участието на гражданите и техните организации при провеждането на антикорупционни политики и мерки от страна на изпълнителната власт.

70. Осъществяването на справедливо и в разумни срокове правораздаване формира доверието на обществото към държавното управление и гарантира правата на гражданите, нормалното функциониране на институциите и икономическите субекти. То ще се постига чрез:

- > гарантиране на прозрачност и ефективност на всички етапи от правораздаването;

- > повишаване на професионализма на полицията, прокуратурата и съда и развитие на формите за отчетност пред обществото;

- > създаване на единна информационна среда за наблюдение и контрол на правораздавателния процес;

- > гарантиране независимостта на съдебната власт и нейната защита срещу опити за нерегламентирано въздействие;

- > създаване на ефективни форми за правораздаване по особено опасни за обществото и сложни за разследване престъпления.

71. Насърчаването на законните форми и прояви на стопанска дейност и гарантирането на приходите в държавния бюджет има съществено значение за ресурсното осигуряване на политиката за национална сигурност. То ще се постига чрез:

- > подобряване на нормативната и институционалната среда за започване и развитие на стопанска дейност;

- > ограничаване на сивата икономика, въвеждане на европейските стандарти и засилване ролята и ефективността на контролните органи;

- > укрепване на органите за финансов одит при възлагане, изпълнение, наблюдение и контрол на обществени поръчки, концесии и публично-частно партньорство;

- > развитие на формите на добро корпоративно управление и на културата на отчетност от страна на бизнеса и неговите представителни организации.

IV.3. Секторни политики за сигурност

Политики за финансова и икономическа сигурност

72. Осигуряване стабилността на финансовата система и разработване на мерки за ранно предупреждение за наличието или вероятността от възникване на рискови процеси за паричната политика, финансовата стабилност и стопанския оборот, както и упражняване на постоянен

контрол върху тях.

73. Запазване на макроикономическата стабилност, устойчивост на икономиката и финансовата система на страната спрямо международни финансови и икономически кризисни процеси. Поддържане на приетия обменен курс спрямо еврото до влизането на страната ни в еврозоната. Насърчаване конкуренцията на финансовия пазар.

74. Финансовите органи провеждат ефикасна фискална политика в сътрудничество с други държавни органи и в партньорство с организациите на гражданското общество и частните икономически субекти за осигуряване на постъпленията в приходната част на републиканския бюджет.

75. Органите за финансов контрол насочват усилията си към дейности и обекти, които оказват съществено влияние върху доверието в банковата система и нейната стабилност, върху спестяванията на населението и функционирането на системата за национална сигурност.

76. Защита на финансовите интереси на ЕС чрез ефективната превенция и противодействие срещу опитите за измами и злоупотреби, както и срещу неефективното управление или използване на средства на ЕС. Изгражда се общ подход за подобряване на взаимодействието с европейските партньори.

77. Поддържане на ефективен надзор и непрекъснатост на процеса на работа на платежните системи и финансовата инфраструктура. Прилагане на комплекс от мерки за предотвратяване изпирането и фалшифицирането на пари, както и финансирането на екстремистка, терористична и друга забранена дейност.

78. Икономическият потенциал се развива чрез провеждане на политика за повишаване производителността на труда, намаляване потреблението на енергия и материали, преодоляване на технологичната изостаналост и обновяване на производствената база.

79. Предприемане на действия за създаване на среда за привличане на инвестиции и стимулиране на вътрешното потребление, както и за увеличаване износа на стоки и услуги с висока добавена стойност.

80. Балансираното икономическо развитие на регионите в Република България се осъществява чрез проекти по програми, финансирани от републиканския бюджет и от фондовете на ЕС.

81. Ефективното управление на пазарните механизми и ограничаването на влиянието на сивата икономика се осъществява, като се развива съществуващият консултативен и координационен механизъм и се търсят нови форми на сътрудничество с организации на работниците, служителите и на работодателите. Взаимодействието с частния сектор допринася за разработването на механизми за превенция на измами и изпиране на пари и за създаване на условия за икономическо и социално развитие в условия на ефективна конкурентна среда.

Политика за социална сигурност

82. Република България разглежда социалната сигурност като единство на високо качество в здравеопазването, материалните условия на живот, заетостта, социалното осигуряване и социалното подпомагане.

83. Неразделна част от българската нация са гражданите, принадлежащи към етнически малцинствени общности. Политиката на страната е насочена към поддържане на традиционните отношения на взаимно уважение между гражданите от различен етнически произход и техните организации. Разработва се целенасочена политика за интегриране на емигранти в българското общество.

84. Република България насочва своите усилия към преодоляване на неблагоприятните за развитието на обществото демографски тенденции чрез създаване на икономически и социални условия, както и чрез развитие на добре обучено и ориентирано към знанията общество, което е способно да капитализира максимално своите ресурси от интелигентност и съзидателност.

85. Предпоставка за постигане на високо качество на социалната сигурност е

модернизирането на основното и средното образование както в обществените, така и в частните училища чрез стриктно прилагане на националните стандарти. Развитието на висшето образование, изследователската и научната дейност, както и опазването на културно-историческото наследство са основа за предприемане на действия от стратегически характер при планирането и осъществяването на секторни и общи национални политики за развитие на личността и обществото.

86. Българската нация се изгражда и развива на основата на единното гражданство, както и на основата на принципа на солидарността, прилаган стриктно в социалнозащитни системи. Държавата гарантира минимален доход и жизнено равнище на най-уязвимите групи. Държавата осъществява постоянен и системен контрол с цел защита на интересите на гражданите и недопускане на значими финансови измами и своевременно откриване на нарушителите на финансовите интереси на гражданите и на техните организации. Наред с това се насърчава частната инициатива за гарантиране на доходи чрез допълнително осигуряване.

87. Особено внимание се отделя на дейността по надзора на заразните болести, опазването на страната от внос и разпространение на инфекции, ограничаване възникването на епидемични взривове и епидемии, използването на биологични агенти с терористична цел, осигуряване на висок имунизационен обхват на населението и организирането на бърз отговор по възникване на ситуации, заплашващи общественото здраве. Специални действия се предприемат за превенция на масови заболявания сред уязвими и маргинализирани групи от населението.

88. В социалната политика се изхожда от позицията, че нарушенията в която и да е област водят до неблагоприятия и отрицателни процеси в друга или във всички останали области. Това налага чрез консултативни и взаимно свързани управленски действия да се предприемат мерки за недопускане или за пресичане на отрицателните процеси още в самото им начало.

89. Насърчаването на заетостта и повишаването на квалификацията се подкрепят чрез изпълнението на различни политики, които осигуряват доходи от труд и възможност за личностна реализация.

Политика за енергийна сигурност

90. Стабилността на енергетиката като постоянен процес по предоставяне на жизненонеобходими обществени услуги за функциониране на обществото като цяло в условията на възможни терористични заплахи, природни бедствия и значими промишлени аварии заема съществено място в осигуряването на националната сигурност. Подобряването на енергийната сигурност като елемент от националната сигурност е дългосрочен процес, изискващ инвестиции и устойчива държавна политика.

91. Република България е заинтересувана от изграждането на обща енергийна политика на ЕС. Тя подкрепя реализирането на стратегическите инициативи на ЕС за изграждане на необходимата инфраструктура и разнообразяване на енергийните доставки. Инициативите се осъществяват чрез действащата система за финансиране и въвеждането на нови и по-ефикасни финансови инструменти, от които приоритетно могат да се възползват страните от Югоизточна Европа предвид високата зависимост от един източник и незадоволителната енергийна инфраструктура.

92. Приоритет за гарантиране на енергийната ни сигурност е изграждането и поддържането на междусистемни връзки с мрежите на съседни държави, както и разширяване капацитета на газови хранилища.

93. Република България подкрепя развитието на международните енергийни проекти в рамките на "Южен коридор", на първо място сред които е проектът НАБУКО, който е приоритет на ЕС. Подкрепяме и международния енергиен проект "Южен поток". Осъществяването им се съпровожда с експертиза за сигурност - гражданска, обществена, екологична и национална.

94. Развитието на ядрената енергетика има стратегическо значение за националната ни сигурност. Изграждането на нови мощности се подкрепя институционално предвид това, че е

перспективен ресурс за производство на беземисионна електрическа енергия и поради натрупания успешен опит и професионален капацитет. При развитието ѝ стриктно се спазват изискванията за управление на ядрените отпадъци и извеждане от експлоатация и мерките за сигурност.

95. Приоритет в политиката за енергийна сигурност е повишаване на енергийната ефективност и насърчаване на енергоспестяването. В страната е налице огромен потенциал за икономия на енергия при нейното производство, пренос и потребление. Оползотворяването на този потенциал допринася за ускорен икономически растеж, без да се увеличава зависимостта от внос на енергия. Република България си поставя за цел значително намаляване на енергийния интензитет на brutния вътрешен продукт чрез подпомагане на политики, насочени към финансово стимулиране на енергийната ефективност, развитие на пазара на енергоефективни продукти и услуги, прилагане на регулаторни мерки и други механизми.

96. Енергийната сигурност на страната и повишаването на качеството на околната среда зависят от реализирането на политиката на Република България за увеличаване на дела в енергопроизводството на възобновяеми и алтернативни енергийни източници и заместването на електрическата енергия с природен газ.

97. Страната съдейства за технологичното развитие по отношение на ефективността на производството и внедряването на чисти въглищни технологии, както и за прилагането на технологични постижения, които са в съответствие с европейските изисквания и собствените икономически възможности.

98. Енергийната ни политика се основава на балансиран подход при комплексното използване на възобновяеми енергийни източници, ядрена енергия, природен газ, въглищни технологии и ВЕЦ за гарантиране на енергийната сигурност и икономическата ефективност.

99. Република България провежда ясна и последователна регулаторна политика за гарантиране интересите на националната сигурност, обществото и гражданите при функциониране и развитие на енергийните мощности, на преносната и разпределителните мрежи.

100. Изграждането на значимите енергийни проекти изисква както експертиза за влиянието върху националната сигурност, така и екологична оценка и оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на защитените зони, за гарантиране сигурността на гражданите, обществото и държавата.

101. Ресурсното управление на енергийната сигурност придобива първостепенно значение. Управлението на ресурсите е част от стратегията за предотвратяване на кризисни ситуации и условие за надеждно функциониране на ключовата и критичната инфраструктура: енергийна, транспортна, комуникационна и информационна.

102. Република България изпълнява ангажиментите по Директивата за защитата на европейската и националната критична инфраструктура, което включва задължително възможности за съвместна дейност между публичния и частния сектор, базирани на взаимен интерес и експертни умения на партньорите за гарантиране защитата на обществените интереси и потребности чрез ефективно разпределение на средствата, рисковете и ползите в този процес.

Политика за сигурност в отношенията човек - природа

103. Политиката за сигурност се изразява в изпълнение на стандартите за екологична експертиза и защита и в присъединяване към глобални или регионални инициативи и екологични проекти, насочени към подобряване качеството на околната среда и защита на екологичната сигурност.

104. Съществен аспект в защитата на екологичната сигурност е предотвратяването, овладяването и преодоляването на последствия от промишлени аварии с изпускане на вредни емисии, трансгранично замърсяване на въздуха, водите и крайбрежната ивица, както и при наличие на заплахата за терористична дейност с използване на оръжия за масово унищожение.

105. Управлението на водните ресурси на страната се осъществява на основата на единна

информационна система чрез междуинституционален механизъм за планиране, наблюдение и оценка.

106. Усилията се насочват и към създаване на работеща система за овладяване и преодоляване на последствията от природните бедствия с активното съдействие на гражданите и техните организации.

Политика за правосъдие и вътрешен ред

107. В областта на правосъдието Република България се приобщава пълноценно и интензивно към системата от принципи, цели, политики, норми и практики на ЕС. С влизането в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз нашата страна стана част от европейското правно пространство и започна да прилага нова съвкупност от норми - правото на ЕС, което съществено се различава от международното и от вътрешното право на държавите членки. Този процес има съществено въздействие върху нормотворчеството и правоприлагането в нашата страна.

108. Стратегически цели са противодействието на организираната престъпност, корупцията, като и реформиране на съдебната система за постигане и поддържане на ефективност, отчетност и прозрачност.

109. Специализацията на органите на съдебната власт се провежда в отговор на динамиката и развиващите се форми на тероризъм, организирана престъпност и корупция.

110. Същевременно следва да се доразвива законодателството в посока на защита на правата на лицата, лишени от свобода, към инкриминиране на изтезания, злоупотребата със сила, помощни средства и оръжие в съответствие с Международния пакт за граждански и политически права и Европейската конвенция за правата на човека.

111. Службите на Република България за сигурност и обществен ред развиват взаимодействието помежду си и сътрудничеството с частните стопански субекти, гражданите и техните организации. В международен план те устойчиво развиват сътрудничество със структури на международни организации и на държави, с които са установени съюзнически или партньорски отношения.

112. При противодействието на глобалната заплаха от тероризъм основните усилия на службите за сигурност и службите за обществен ред се насочват към самостоятелно или в сътрудничество със съюзнически или партньорски служби предотвратяване и пресичане на опити за изграждане на структури на международни терористични и екстремистки организации на българска територия и за превенцията на тяхната дейност.

113. При противодействието на разпространението и незаконната търговия с оръжие, особено с малките оръжия и леките въоръжения, се развива сътрудничеството с партньорските служби на страните от НАТО и ЕС за стриктно спазване на ограничителните режими, за предотвратяване на рискови сделки и за недопускане на незаконно преминаване през територията на страната.

114. Стратегическа насока в политиката за вътрешен ред е развитието на полицейската дейност в услуга на обществото, което изисква и промяна на поведението на полицейския служител и на отношението му към гражданина.

115. Ефективното партньорство между полицията и структурите на гражданското общество се осъществява в условията на прозрачност и зачитане на правата и достойнството на гражданите. В условията на всекидневното общуване се изгражда взаимното доверие между служителите в полицията и гражданите.

116. Република България провежда политика на активна превенция срещу структуроопределящите фактори, които формират криминогенната обстановка и застрашават сигурността на гражданите. Овладяването на общата престъпност изисква всекидневно противодействие, изключващо толерантност към извършителите.

117. Развива се междуинституционален подход за постигане на целите по

противодействието на общата, организираната и трансграничната престъпност, който се насочва към нормативно осигуряване и укрепване на системата за управление, повишаване на административния и оперативния капацитет, интегрирано управление на информационния ресурс, постигане висока степен на съвместимост с тенденция към интегрирани действия с международни организации и институции на ЕС и с държави, с които са установени партньорски отношения.

118. Борбата срещу трафика, разпространението и производството на наркотични вещества и прекурсори се осъществява чрез повишаване ефективността на правоприлагащите и контролните органи и на тяхното сътрудничество с гражданите и техните организации.

119. Държавните институции и органите на местното самоуправление в сътрудничество с частните стопански субекти, гражданите и техните организации създават условия за трайно намаляване броя на пътнотранспортните произшествия и на последиците от тях чрез предприемане на интегрирани мерки за осигуряване безопасността на движението.

120. Присъединяването на Република България към Шенгенското пространство гарантира сигурността на външните граници на ЕС. Страната ни създава и поддържа ефективни информационни системи за сигурност и обществен ред в съответствие с изискванията на споразумението от Шенген. Компетентните органи взаимодействат с Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите - членки на ЕС, със съседните и други европейски държави.

121. Ефективното реагиране при кризи и защитата на гражданите, на тяхното имущество и на критичната инфраструктура при пожари, бедствия, аварии и от целенасочени посегателства се постигат чрез комплексен подход към изграждане на интегрирана, гъвкава и устойчива национална система за управление. Изгражда се капацитет за превенция, ранно предупреждение и управление при кризи на основата на информация и възможност за обмен на данни и чрез използване на космически и други високи технологии. За ефективно управление при кризи се развиват интегрирани военни и граждански способности за действие в страната и в рамките на ЕС.

122. Противодействието на корупцията се постига чрез прилагане на комплексни мерки, насочени към развиване на междуинституционалния подход; укрепване на системата за управление; нормативно осигуряване; административен капацитет; интегрирано управление на информационния ресурс; взаимодействие и международно сътрудничество и оперативно управление. Повишаването на ефективността в работата на органите на местната власт и на местното самоуправление се постига чрез включване на гражданите в процеса на реализиране целите на местното самоуправление. Институциите и неправителствените организации работят за формиране на устойчиви нагласи и активна гражданска позиция в обществото за намаляване на търпимостта към корупцията чрез използване на възможностите и на образователните политики и информационните кампании.

123. Държавата в сътрудничество с гражданите и техните организации планира, организира и провежда дейности за възпиране употребата на езика на омразата и за противодействие срещу прояви на ксенофобия, етническа, религиозна или друга нетолерантност.

124. Политиката на Република България е насочена към повишаване нивото на защита на класифицираната информация и на личните данни при осигуряване на достъп до обществена информация. Законовата уредба, институциите и механизмите за защита и ползване на информация се развиват в сътрудничество с гражданите и техните организации. Укрепва се и се разширява международноправната основа за сътрудничество със структури на ЕС и НАТО, със страните членки и с други държави.

125. Развива се институционалният и гражданският потенциал за противодействие срещу киберпрестъпността. Осъществява се сътрудничество с частния бизнес във високите информационни и комуникационни технологии. Сътрудничеството в ЕС и НАТО за реагиране

при компютърни инциденти е част от политиката за сигурност.

Външна политика за сигурност

126. Външната политика на страната е насочена към гарантиране сигурността на държавата и нейните граждани в съответствие с националните интереси и международните отговорности; тя допринася за мира и стабилността в света, развива добросъседството и доверието между страните и народите. Република България се придържа към принципите и целите на Устава на ООН и подкрепя усилията за реформиране на организацията с цел укрепване на способността ѝ за постигане на поставените пред нея цели.

127. Република България се стреми към утвърждаване и засилване ролята на НАТО в изпълнението на политическите и оперативните отговорности. Страната ни се стреми към задълбочаване на политическия диалог в него, към успешното участие на Република България в операции и мисии на НАТО и трансформацията на Алианса, включително чрез участие в многонационални проекти и изграждане на обща противоракетна отбрана. Активно подкрепяме политиката на НАТО на "отворени врати", водени от убеждението, че европейската и евро-атлантическата перспектива са най-успешният инструмент за укрепване на стабилността и сигурността.

128. Република България продължава активно да участва в колективните усилия на държавите - членки на ЕС, за координирано и ефективно провеждане на политики и прилагане на инструменти в сферата на международните отношения. От съществено значение е Общата политика за сигурност и отбрана да се развива и да допринася за укрепване на трансатлантическото сътрудничество. Страната ни развива национален капацитет за участие в общата външна политика и политика на сигурност на ЕС, включително в операции и мисии за управление на кризи. Република България ще засилва приноса и отговорностите си в политиката на разширяване на ЕС. В рамките на Европейската политика за съседство тя ще се стреми към балансиран подход към източните и южните съседи на ЕС, който да води до укрепване на неговите позиции като глобален фактор за сигурност.

129. Стратегическа цел е укрепването на единството на евро-атлантическата общност и утвърждаването на водещата ѝ роля в областта на сигурността в Европа и в света. Трансатлантическите отношения на Република България се развиват хармонично и балансирано с цел осъществяване на приоритетите в областта на външната политика и сигурността.

130. Приоритетно значение има многостранният подход за гарантирането на мира и сигурността в Европа и в света и противодействието на рисковете и заплахите пред тях. Във външната си политика се придържахме тясно към принципите и целите на Устава на ООН и подкрепяме усилията за реформиране на организацията с цел укрепване на способността ѝ за постигане на поставените пред нея цели.

131. Република България активно участва във формирането и осъществяването на отношенията на ЕС и НАТО с Руската федерация, като се придържа към позицията, че е необходимо прилагането на цялостен подход към взаимоотношенията по въпросите на сигурността и сътрудничеството при зачитане на целите, принципите и ценностите, залегнали в Устава на ООН, в Договора за Северноатлантическия съюз, Договора за ЕС, Статута на Съвета на Европа и в основополагащите документи на ОССЕ.

132. Особено значение за икономическото, техническото и технологичното развитие на страната ще има развитието на взаимноизгодно сътрудничество с водещи в различните сектори държави.

133. Република България активно подкрепя европейската и евро-атлантическата интеграция на държавите от Западните Балкани при изпълнението на съответните критерии. Външната ни политика е насочена към неутрализиране на риска от възникване на междуетнически конфликти. Страната ни насърчава укрепването на институциите на демокрацията, пазарната икономика, гарантирането и защитата на правата на човека,

включително на гражданите, принадлежащи към малцинствени общности. Особено внимание се отделя на установяването на стабилни и трайни добросъседски отношения и на тяхното предефиниране на основата на съвременните европейски принципи и ценности.

134. В Черноморския регион Република България се стреми към утвърждаване на активната си роля в двустранен и многостранен план в подкрепа на мира и сигурността в района, в т.ч. енергийната сигурност, и за реализирането на икономически програми и инфраструктурни проекти с регионално и общоевропейско значение в контекста на приоритетните направления на дейност на ЕС и НАТО.

135. Република България съдейства на международната общност в усилията за установяване на траен мир в Близкия изток и за неутрализиране на заплахи в областта на тероризма, екстремизма и разпространението на ОМУ. Страната ни подкрепя водещата роля на САЩ в близоизточния мирен процес и дава своя принос за разширяване ролята на ЕС в региона. Развиваме традиционните и установяваме нови контакти в сферата на икономиката, политиката и междучовешките отношения.

136. Република България продължава да участва пряко в усилията на международната общност за неутрализиране на свързаните с негативните процеси в Афганистан транснационални заплахи, като тероризъм, наркотрафик, организирана престъпност и нелегална миграция. Страната ни участва във всеобхватните усилия за трайно укрепване на сигурността, стабилността и икономическото възстановяване на Афганистан.

137. Република България участва в сътрудничеството между държавите - членки на ЕС, в областта на неразпространението на ОМУ, разоръжаването и контрола на въоръженията. Тя провежда политика в областта на експортния контрол при спазване на поетите политически ангажименти по линия на многостранните договорености и отчитайки наложените международни санкции по линия на ООН, ЕС и ОССЕ.

138. Република България подкрепя усилията на организации на чуждестранни граждани от български произход за запазване на тяхната културна идентичност. Нов акцент във външнополитическата дейност на страната е активната защита и предоставянето на консулски и други услуги на бързо увеличаващите се български общности във все по-голям брой страни.

139. В изпълнение на стратегическите си цели в областта на външната политика и сигурността Република България ще продължи да изгражда компетентна, лоялна и ефикасна професионална дипломатическа служба, притежаваща необходимите материални, човешки, технологични и финансови ресурси, за да се справи с нарастващите си отговорности и задачи в двустранен и многостранен план.

Отбранителна политика

140. Стратегическа цел на отбранителната политика е защита и утвърждаване на националните интереси чрез развитие, усъвършенстване и използване на адекватни отбранителни способности и изграждане на единен комплект оперативно съвместими въоръжени сили, способни да изпълнят целия обем от задачи, породени от тенденциите в развитието на геостратегическата среда на сигурност.

141. Формирането и осъществяването на отбранителната политика се основава на:

> споделената отговорност за сигурността, адекватното участие и използване на механизмите на колективната отбрана на НАТО и общата политика за сигурност и отбрана на ЕС;

> характеристиките на средата за сигурност, рисковете и заплахите и произтичащите от тях сценарии за използване на въоръжените сили;

> състоянието на отбранителните способности и планове за тяхното развитие;

> наличните ресурси;

> възможностите за участие в многонационални проекти при активно включване на българската индустрия и изследователски центрове.

142. Изпълнението на стратегическата цел на отбранителната политика се основава на членството на страната в НАТО и ЕС. Ефективността на нашето членство в тези организации е от критична важност за максимално оползотворяване на възможностите, които то предоставя.

143. Приносът на страната към усилията на международната общност в подкрепа на мира и стабилността включва участие в съюзни и коалиционни операции с формирания от въоръжените сили, службите за сигурност и обществен ред и с граждански способности.

144. Въоръжените сили на Република България осигуряват военната сигурност на страната, участват в колективната отбрана на НАТО и в реализирането на общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Те са гарант за суверенитета, независимостта и териториалната цялост на страната.

145. Въоръжените сили и институциите, осигуряващи отбранителни способности, съсредоточават усилията си за:

- > отбрана на страната;
- > развиване, поддържане и предоставяне на необходимите военни и други способности за колективната отбрана на НАТО и общата политика за сигурност и отбрана на ЕС;
- > участие в мисии и операции за укрепване на международния ред и сигурност;
- > изграждане на нова система на организация, подготовка и използване на доброволен резерв на въоръжените сили за тяхното докомплектоване;
- > поддържане и предоставяне на способности, както и формиране на териториален резерв за мирно време в подчинение на областни управители и кметове на общини за подкрепа на населението и защита на националната критична инфраструктура при предотвратяване и ликвидиране на последствията от бедствия и аварии;
- > създаване на система за доброволна военна подготовка на български граждани за защита на Отечеството.

146. Националната отбранителна стратегия определя целите, функциите, задачите, изграждането, развитието и използването на въоръжените сили и отбранителните способности. Развитието на отбранителните способности се анализира и оценява чрез провеждането на периодични прегледи на отбраната или структурите на силите, реализира се с изпълнението на планове за развитие на въоръжените сили и се отразява ежегодно в доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили.

147. Приоритет на отбранителната политика е развитие на модерна отбранителна институция, основана на интегрирана система за ефективно управление на отбраната под граждански и парламентарен контрол. Това изисква прилагане на:

- > съвременен отбранителен мениджмънт, основан на ефективното използване на финансовия ресурс, осигуряващ връзката между дългосрочното планиране и постигането на зададените резултати, в съответствие с принципите на отчетност и прозрачност;
- > планиране, основаващо се на способности и вероятни сценарии за тяхното използване;
- > технологично превъоръжаване на системата за отбрана и на въоръжените сили с прилагане на опита от участието в мисии и операции, постиженията и резултатите от изследванията в областта на отбраната;
- > подготовка и обучение на хората в отбраната в съответствие със съвременните съюзни стандарти;
- > увеличаване на участието ни в структури, програми и проекти съвместно с нашите съюзници и партньори в рамките на агенциите на НАТО, Европейската агенция по отбраната и реализация на програмата на ЕС за изследвания по сигурността и иновации; създаване на максимални възможности за включване на националната отбранителна технологична и индустриална база и изследователски/иновационни способности;
- > актуализиране на концепции и доктрини за развитието и използването на военните и гражданските компоненти на системата за отбрана.

V. Система за национална сигурност

V.1. Основни насоки за действие на системата за национална сигурност

148. Системата има за цел да поддържа в оптимално състояние националната сигурност, да повишава управляемостта на държавните органи при активно включване на гражданите и техните организации и да функционира ефективно за реализиране на тази стратегия. Сигурността на гражданина е основен критерий за нейната ефективност.

149. Целите на стратегията могат да бъдат постигнати само при наличие на нормативно регламентиран и институционално организиран процес на диалог, консултиране и взаимодействие между законодателната, изпълнителната и съдебната власт, Президента на републиката и гражданите и техните организации.

150. Законите и подзаконовите нормативни актове в областта на националната сигурност се разработват съобразно динамиката на обществените отношения и в съответствие с принципите и насоките, посочени в стратегията. Нормативната уредба се изгражда за постигане на единно правно пространство в сферата на националната сигурност, при което не се допуска възникване на противоречия между правни норми, институционални и функционални структури и механизми.

151. Гражданите и техните организации са потребители на системата за национална сигурност и същевременно участват активно според своите възможности в нейното функциониране. Държавата осигурява възможната прозрачност на системата към гражданите и съдейства за развитието на капацитета на гражданското общество за осъществяване на дейности в интерес на националната сигурност.

152. Формирането на държавната политика за национална сигурност е отговорност на Народното събрание, Министерския съвет и Президента на републиката.

153. Народното събрание в областта на националната сигурност приема закони, Стратегия за национална сигурност, доктрини и други документи от своята компетентност, с които задава параметрите на политиката за национална сигурност. То оценява нейното състояние и изпълнението на задълженията от страна на държавните институции. Дава препоръки към органите на държавната власт и управление, към органите на местното самоуправление и към гражданите и техните организации.

154. Правомощията на президента при реализиране на политиката за национална сигурност са определени в Конституцията и в законите на страната. Президентът е върховен главнокомандващ на въоръжените сили и възглавява Консултативния съвет за национална сигурност.

155. Консултативният съвет за национална сигурност към Президента на републиката формира политико-консултативното равнище в системата за национална сигурност. Неговата роля е да формира широко обществено съгласие по проблемите на националната сигурност.

156. Изпълнението на политиката за национална сигурност се осъществява от органите на централната и териториалната изпълнителна власт. Органите на местното самоуправление и на местната власт и органите на съдебната власт допринасят съобразно своите компетенции за реализирането на политиката за сигурност. Ефективността на системата зависи от взаимното доверие и сътрудничество между държавните институции, частния сектор, неправителствените организации и гражданите, а също така и със страните партньори за обмен на информация и съвместни действия.

157. Министерският съвет внася в Народното събрание до края на март годишен доклад за състоянието на националната сигурност.

158. Междинните приоритети на политиката за национална сигурност и ресурсите за нея

се определят от Министерския съвет в консултация с Президента на републиката и със съответните постоянни комисии на Народното събрание.

159. Министрите, ръководителите на ведомства и областните управители носят отговорност за състоянието на националната сигурност в сферата на своята компетентност. За целта те създават необходимата функционална и структурна организация.

160. Институционалният капацитет се изгражда на основата на принципите за постоянно функционално взаимодействие и оперативна самостоятелност. Не се допуска едновременното съществуване на дублиращи се структури, както и свръхконцентриране на правомощия, компетенции и ресурси в една институция. Водещ е принципът на разделяне на компетенциите и постигане висока степен на координация. При определяне на съотношението между ръководния, административния и изпълнителския състав се спазват принципите за минимален брой звена за вземане на управленско решение и оптималност на структурите и длъжностите.

161. Инструментариумът за управление и функциониране на системата за национална сигурност включва:

- > анализ и оценка на състоянието и тенденциите в средата за сигурност и предприемане на превантивни действия;

- > своевременен и адекватен обмен на информация;

- > планиране, подготовка и управление на изпълнението;

- > прилагане на широк и системен междуинституционален подход;

- > координация в работата на компетентните институции и организации;

- > методология и методика за оценка на системата за сигурност и нейните компоненти във връзка с тяхното ресурсно осигуряване и постигнатия резултат;

- > механизми за оценка на предприетите действия и постигнатите резултати с цел повишаване на тяхната ефективност и ефикасност;

- > изграждане на система за вътрешен контрол и корекция на системата за национална сигурност.

162. Съществен елемент от системата за национална сигурност са консултативните и координиращите органи към Министерския съвет, осъществяващи дейност в сферата на сигурността, обществения ред, превенцията и противодействието на корупцията и за развитието на националната отбранителна индустриална база. Те координират оперативното изпълнение на държавната политика и предоставят необходимата консултация на правителството и съответните органи на държавната власт при подготовката и изпълнението на решенията от тяхна компетентност.

163. Съветът по сигурността е консултативен и координиращ орган към Министерския съвет, който предлага решение за определяне на стратегическите задачи на изпълнителните органи от системата за национална сигурност, предлага решения за управление при кризи, съгласува планирането на ресурсите за постигане на синергичен ефект при тяхното използване и координира изпълнението на взетите решения. Съветът създава организация и следи за изпълнението на стратегията. Съставът и функциите на Съвета по сигурността и на неговите звена се определят от Министерския съвет.

164. Дейността на Съвета по сигурността при Министерския съвет, на неговия секретариат и на областните съвети по сигурност се подпомага от органите и структурите на централната и териториалната изпълнителна власт и чрез привличане на експерти. Финансирането се осъществява по отделна програма в рамките на бюджета на Министерския съвет.

165. Службите за сигурност, а при необходимост и службите за обществен ред, независимо от своята подчиненост осъществяват дейността си по защита на националната сигурност самостоятелно и/или координирано в рамките на разузнавателната общност. Разузнавателната общност се състои от държавни органи, които осъществяват информационна и

аналитична дейност за оценка на рисковете и заплахите за националната сигурност, на техните източници и които планират и осъществяват противодействие срещу тях.

166. Службите за сигурност осъществяват разузнавателна и контраразузнавателна дейност за:

> разкриване, предотвратяване и противодействие на тайни посегателства срещу националните интереси и срещу действия, застрашаващи или увреждащи политическите, икономическите и военноотбранителните способности;

> защита на националната сигурност и противодействие на международния тероризъм и екстремизъм, организираната престъпност и наркотрафика, незаконното разпространение на продукти и технологии под международен контрол, както и на оръжия за масово унищожение, прането на пари и други рискове и заплахи, насочени срещу интересите на Република България и на нейните съюзници и партньори;

> защита и утвърждаване на националните исторически и духовни ценности и на културното наследство;

> придобиване на информация, необходима за вземане на стратегически решения за запазване и увеличаване благосъстоянието на гражданите, обществото и държавата и за тяхното развитие;

> защита на функциите и сигурността на българските военни контингенти, участващи в операции и мисии извън територията на страната.

167. Подготовката и запазването на човешкия ресурс има особено голямо значение за функционирането на системата за национална сигурност. Държавата изгражда нормативно и ресурсно осигурена подсистема от програми, институции и гъвкави организационни форми за обучение и повишаване квалификацията на служителите в държавни институции, а също така и на гражданите и техните организации.

168. Държавните институции прилагат гъвкави форми за използване на професионалния капацитет и натрупания опит на български граждани, преминали служба в сферата на националната сигурност.

169. Системата за обучение осигурява обща и специализирана подготовка за информационно осигуряване на политиката за национална сигурност, за провеждане на специфични дейности при кризи и осъществяване на други действия по реализиране на националните интереси.

170. Държавните институции, висши училища и други образователни структури, както и организации на гражданското общество провеждат дейности за натрупване на опит и знания и за разработване на иновативни решения, като ползват чуждестранната и международната теория и практика.

V.2. Контрол и отчетност на органите с преки отговорности към системата за национална сигурност

171. Демократичният контрол над системата за сигурност се осъществява от Народното събрание и от организации на гражданското общество. Институциите на изпълнителната власт се отчитат пред Народното събрание и предоставят информация на гражданското общество в съответствие с изискванията на закона.

172. Народното събрание осъществява парламентарния контрол над дейността на системата за национална сигурност.

173. Съветът по сигурността и представените в него институции предоставят еднаква по обем и съдържание информация на Президента на републиката и на председателя на Народното събрание.

174. Министър-председателят, министрите, ръководителите на ведомства, областните управители, органите на местната власт и на местното самоуправление отговарят за създаването на механизми за своевременно информиране на обществото за своите действия по изпълнение на

политиката за национална сигурност.

VI. Заключение

175. Стратегията за национална сигурност на Република България отразява интересите на гражданите, обществото и държавата в контекста на разбирането за същността на националната сигурност при условията на конкретна среда за сигурност и действие на съществуващите фактори. Министерският съвет предлага своевременно актуализиране на стратегията в съответствие с промените в приоритетите на развитие на страната, в средата за сигурност и в наличните ресурси.